

Za:

Šefovima vlada/šefovima zemalja Zapadnog Balkana

CC: Evropski komesar za zaštitu životne sredine Virginijus Sinkevičius, Evropski komesar za susedsku politiku i proširenje Olivér Várhelyi, Evropski komesar za klimatske promene Frans Timmermans, Evropski komesar za energetiku Kadri Simson

CC: Nemačko predsedavanje Savetu Evropske unije: Ministrica za životnu sredinu Svenja Schulze, Ministar zdravlja Jens Spahn, Ministar spoljnih poslova Heiko Maas, Visoki predstavnik Evropske unije za spoljnu politiku i bezbednost Josep Borrell

Ambiciozna provedba Zelene agende za Zapadni Balkan kako bi se sprečile zdravstvene posledice i krenulo ka nultom zagađenju

Poštovani šefovi vlada, šefovi država,

Alijansa za zdravlje i životnu sredinu (eng. Health and Environment Alliance - HEAL) vodeća je neprofitna organizacija koja se bavi uticajem životne sredine na ljudsko zdravlje u Europskoj uniji (EU) i šire te zagovara za zdraviju planetu za sve.

HEAL pozdravlja naglasak koji je Evropska unija stavila na zelenu tranziciju u regiji za narednu deceniju, a kako je navedeno u Ekonomskom i investicionom planu za Zapadni Balkan i Smernicama za provedbu Zelene agende.

Iz zdravstvene perspektive, ozelenjavanje Zapadnog Balkana i rešavanje neprihvatljivo visokog zagađenja u regionu zahteva hitne akcije koje će doneti mnogo koristi, uključujući smanjenu stopu raka, bolesti srca i pluća i poboljšanje zdravog razvoja dece. Napredak u dekarbonizaciji takođe će doprineti jačanju ukupnog zdravlja ljudi i povećanju zdravstvene otpornosti, što je ključno u pripremi za bilo koju buduću pandemiju.

Na Zapadnom Balkanu, zdravstvena zajednica posebno je zabrinuta zbog visokih zdravstvenih troškova nastalih usled proizvodnje električne energije iz uglja kao dominantnog oblika proizvodnje energije u regionu. Nedavna analiza Alijanse za zdravlje i životnu sredinu pokazuje da je hronično zagađenje ugljem iz šesnaest zastarelih elektrana u regionu odgovorno za oko 3.900 prevremenih smrtnih slučajeva, 8.500 slučajeva bronhitisa kod dece i drugih hroničnih bolesti godišnje, što dovodi do zdravstvenih troškova do 11.535 miliona evra. Zagađenje vazduha koje potiče iz procesa proizvodnje električne energije na Zapadnom Balkanu ne utiče samo na zdravlje ljudi u Beogradu, Tuzli ili Podgorici, već i na zdravlje ljudi koji žive širom evropskog regiona.

Tokom sastanka ove nedelje u Sofiji posvećenog Berlinskom procesu, HEAL vas poziva da podržite predviđeno usvajanje Smernica za sprovođenje Zelene agende.

Pored toga, u cilju jačanja zdravlja ljudi u regionu, naša alijansa od preko 90 organizacija iz zdravstvene zajednice poziva vas da proces ozelenjavanja zasnivate na sledećim principima i akcijama:

1. Primeniti princip nultog zagađenja kao uslov za sve mere i finansiranje sprovođenja Zelene agende.
2. Zagovarati za unapređenje standarda kvaliteta vazduha kako bi u potpunosti bili u skladu sa preporukama i najnovijim naučnim saznanjima Svetske zdravstvene organizacije.
3. Usvojiti ambiciozan i obvezujući datum za potpuno ukidanje proizvodnje električne energije iz uglja na Zapadnom Balkanu.
4. Ukinuti javno finansiranje svih fosilnih goriva, uključujući i gas. *Iz zdravstvene perspektive, gas nije održiva alternativa u energetskej tranziciji, a ulaganje u njega ometaće brzi prelazak na dekarbonizovanu ekonomiju.*

U narednim koracima ka ozelenjavanju Zapadnog Balkana, preporučujemo vam da napravite nacionalne međuministarske radne grupe ministarstava zaštite životne sredine i zdravlja kako biste olakšali proces sprovođenja Zelene agende ali i uvrstili zdravlje i klimatske promene u sve nacionalne politike. Ovakve međuministarske aktivnosti takođe mogu pomoći pri izradi smernica o tome kako mere dekarbonizacije doprinose smanjenju nejednakosti u regionu. Takođe, treba podsticati razmenu znanja i informacija sa naučnom zajednicom kako bi se osiguralo da politike i mere budu zasnovane na dokazima. Pored toga, treba uspostaviti mehanizam za redovnu saradnju sa organizacijama civilnog društva u sektoru javnog zdravlja i drugim akterima civilnog društva.

Zelena agenda za Zapadni Balkan nudi jedinstvene mogućnosti za veću zdravstvenu zaštitu i poboljšanje ali i kao odgovor na svetsku pandemiju COVID-19 koja će skupo koštati region Balkana. HEAL je spreman sarađivati sa vama na identifikovanju mera i investicija koje će postići trostruku pobedu zaštitom zdravlja, borbom protiv klimatskih promena i smanjenjem zagađenja.

S poštovanjem,

Srđan Kukolj
Savetnik za zdravlje i energetiku za region Balkana
Alijansa za zdravlje i životnu sredinu (HEAL)